

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Живко Димитров Жеков
МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“, гр. Варна

на дисертационен труд на тема:

“ВЛИЯНИЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ПОЛИТИКИ ВЪРХУ ОБУЧЕНИЕТО НА УЧЕНИЦИ С УМСТВЕНА ИЗОСТАНАЛОСТ“

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
в област на висше образование 1. Педагогически науки,
професионално направление 1.2. Педагогика – Специална педагогика

Докторант: Елени Авраам

Научен ръководител: проф. д-р Емилия Евгениева

1. Съответствие на процедурата с действащата нормативна уредба.

Представеният от Елени Авраам комплект материали съдържа необходимите документи съгласно настоящите изисквания на Правилника на СУ “Св. Кл. Охридски”.

2. Общо биографично представяне на кандидата (образование, квалификации, професионален опит и др.)

Елени Авраам завършва бакалвърската си степен по философия, педагогика, психология (направление психология) в Университет в Янина през 2004 г. През 2012 г. се дипломира като магистър по „Специална педагогика“ в СУ „Св. Климент Охридски“.

Професионалният ѝ път започва през 2005 г като учител по филологически дисциплини в Гимназия Просоцани, Драма. От 2010 г. и до днешна дата продължава да работи като специален педагог в различни образователни институции на Република Гърция.

3. Актуалност на проблематиката на дисертационния труд.

Всяко дете има право на образование – това право е неотменно. Дълги години обучението на ученици с умствена изостаналост е проблем, който

занимава обществото. Предприемани са различни образователни политики, съответстващи на времето, в което се прилагат.

На съвременния етап се прави необходимото, за да могат децата с умствена изостаналост да бъдат образовани и социализирани спрямо техните възможности. Актуалността на дисертационната разработка идва от факта, че Елени Авраам прави опит да провери и разкрие проблемните области в процеса на обучението на тези деца.

4. Структура и съдържание на дисертационния труд.

Дисертационният труд е структуриран в три глави, изводи, препоръки, вноски, литература и три приложения.

Обемът на разработката е 135 машинописни страници (75 страници включват теоретичната рамка на научния труд, а 60 страници – експерименталната част на разработката). В текста са включени 5 таблици и 9 фигури.

Библиографията съдържа заглавия на латиница, които обхващат периода 1980 - 2021 година.

В увода докторантът очертава идеята на изследването и необходимостта от по-задълбочено проучване на специфичните умения, изисквани от учителите, и предизвикателствата, които срещат, когато обучават ученици с интелектуални затруднения, което е от съществено значение за осигуряване на ефективни образователни практики.

В първа глава са представени определения за умствена изостаналост, направен е исторически преглед, представен е съвременен поглед за този тип нарушение и критерии по DSM V.

Направена е подробна характеристика на хората с интелектуални затруднения според IQ, способността им да формират учебни и когнитивни умения, възможността им за социална и професионална реализация, както и етиология на интелектуалното увреждане 38.

Разгледани са образователни политики, международни документи и стратегии за намаляване на сегрегацията на ниво образование, прилагането на политики и модели на приобщаване в образователната система и по конкретно в Гърция. Докторантът обръща внимание и на методите на преподаване.

Представено е въздействието на образователните политики, условията за успешна интеграция в масово училище, както и бариерите, предимствата

и недостатъците по отношение на приобщаването на ученици с интелектуални затруднения.

В тази част от разработката проличават уменията на докторанта за задълбочен анализ на литературни данни от различни научни области.

Във втора глава е представена изследователската програма.

Предметът и обектът на изследването са коректно формулирани от докторанта.

Обектът на изследването е способността на учителите да прилагат политиките на обучение и в частност да изградят приобщаваща среда в собствената си практика.

Предмет на изследване е моделът на наблюдение на въздействието на образователните политики в обучението на ученици с умствена изостаналост.

Целта на изследването е да се създаде методология за подпомагане на учителите в процеса на успешно прилагане на образователни политики в обучението на ученици с умствена изостаналост. Фокусът е насочен към степента на професионална компетентност за следване, прилагане и постигане на резултат от настоящите образователни политики при обучението на ученици със специални образователни потребности и в частност на учениците с умствена изостаналост.

Хипотезите на изследването търпят преработка поради факта, че звучат като твърдения.

Изследователската програма е авторска, разработена и реализирана при спазване на научно-практическите принципи на изследването, като на тази основа са формулирани и изследователските задачи.

Изследването е проведено в Гърция през учебната 2021-2022 година.

В него докторантът използва метода на анкетното проучване, за да опише количествено уменията и едновременно с това затрудненията на учителите в училищата в Гърция. Събирането на данни включва две авторски анкети.

Въпросниците са разпратени по пощата през ноември и декември. След анализ на данните е създадена брошурата, целяща подпомагане на учителите, която е разпратена до участниците. Три месеца по-късно е разпратен и втори въпросник, за да се оцени въздействието на приложените практики. Участниците, включени в изследването, са учители от средното и основното образование, като 104 отговарят на първия въпросник, а 39 на

втория. Правата на участниците са спазени, като са им гарантирани анонимност и свобода на избор за участието им.

Първата анкета има за цел да оцени влиянието на образователните политики и практики върху учителите, работещи с ученици със специални образователни потребности, включително умствени увреждания.

Въпросите оценяват възгледите на учителите относно: приобщаващото образование, ресурсите, подготовката на учителите, обучението за работа с ученици със специални образователни потребности, познаването на законите и политиките, както и планирането на обучението.

Анкетата оценява не само текущите практики на учителите, но и тяхната подготвеност, нуждите от професионално развитие и отношението им към политиките за приобщаващо образование.

На базата на отговорите от първата анкета докторантът изготвя брошура, чиято цел е да представи ясни и съответстващи на съвременните образователни политики насоки за работа с ученици с умствена изостаналост. Разкриват се важни аспекти като адаптиране на обучението, оценка, мултисензорно обучение и социална интеграция, което е в съответствие със стандартите за приобщаващото образование.

Втората анкета е структурирана около ключови елементи на образователната политика, които включват приобщаване, квалификация на учителите, индивидуализирано обучение и оценяване, както и управлението на класната стая. Анкетата помага да се идентифицират предизвикателствата и добрите практики, които могат да подпомогнат учителите в преподаването на ученици с умствена изостаналост.

С първата анкета са анкетирани 103 участници, от които 91 жени и 11 мъже.

На втората анкета са отговорили само 39 участници.

В трета глава последователно и подробно са представени резултатите от количествените и качествените изследвания, които са онагледени с фигури и подробни таблици.

Напълно съм съгласен с направените заключения и препоръки от докторанта, които са изцяло следствие на резултатите от проучването.

5. Научнотеоретични и практико-приложни приноси.

Обособените приноси е необходимо да бъдат преформулирани така, че да отразяват резултатите от дисертационния труд.

6. Автореферат.

Авторефератът отразява добре и в синтезиран вид цялостното съдържание на дисертационния труд.

7. Публикации по темата на дисертацията (съдържание и изпълнение на наукометричните изисквания).

Представените публикации по темата на дисертацията са общо три. Заглавията им отразяват изследвания проблем и могат да се приемат за публикации по темата на дисертационния труд.

8. Лични впечатления.

Нямам лични впечатления от докторанта.

9. Бележки, препоръки и въпроси.

Какви според вас са причините за малкия брой събрани отговори по втората анкета?

10. Заключение.

Дисертационният труд на Елени Авраам като концептуален замисъл и изпълнение напълно отговаря на изискванията за подобен тип научни разработки. Докторантката показва умение за задълбочен анализ на литературни източници и научнообоснована интерпретация на собствени данни. По своята актуалност и научно изпълнение трудът отговаря на условията и изискванията за присъждане на образователната и научната степен „доктор” по Закона за развитие на академичния състав в Република България, ППЗРАС и Правилника за развитие на академичния състав на Софийски университет „Св. Кл. Охридски“.

Като изразявам положителното си отношение, предлагам на уважаемото Научното жури да даде положителен вот и да присъди на Елени Авраам образователната и научна степен „ДОКТОР” в професионално направление 1.2. Педагогика – Специална педагогика.

гр. Варна
17.12.2024 г.

доц. д-р Живко Жеков: